

UNIVERSITATEA POSTMODERNĂ ȘI INTEGRAREA EUROPEANĂ

Scobioală Nadejda,
lector superior universitar, UASM

„Care este rolul universității? Doar acela de a pregăti specialiști sau de a oferi o completitudine a persoanei umane?”

Universitatea este un factor major în reconstrucția civilizației contemporane. Lumea de mâine, ca de altfel și lumea de azi sunt rezultatul opțiunilor oamenilor, în raport cu nivelul lor de cunoaștere, cu modul de apreciere și acțiune. Universitățile – sunt astăzi acel edificiu de știință și cultură unde regăsim în formă esențializată întregul tezaur de valori ale umanității, adică orizonturile cunoașterii, ale valorilor și sistemelor de acțiune umană în forma lor esențializată [N. Vințanu, 2001, p. 225]. Astfel ele sunt tocmai acele instituții prin care ne putem racorda la lumea trecută, prezentă și viitoare, nu pentru un individ sau altul ci pentru întreaga comunitate.

Ființând într-o lume a schimbărilor rapide, pe care adesea ea le-a declanșat, universitatea își schimbă vechea orientare contemplativă, cu cea acțională. Astfel, se produce o rotație de 180 de grade a acesteia prin întoarcerea privirilor așintite secole de-a rândul spre trecut, spre cele care vizează viitorul. În câmpul educației, în ultimul timp, vehiculează mai multe întrebări, dintre care notăm pe următoarea: *Asistăm la o criză a educației în sine sau la o criză a educației tradiționale, a învățământului de tip clasic, care nu mai răspund pertinent noilor exigențe, noilor concepții inovatoare, noilor realități?*

Pentru noi ca popor și ca umanitate, întrebările capitale ar fi de genul: *Avem puterea de a discerne valorile de non-valori (sau pseudovalori)? Ce dorim să alegem? Ce vom respinge? Există o rațiune ce conduce lumea sau nu? Spre ce va fi mersul omenirii: ordine, rațiune, înțelepciune, sau dimpotrivă: hazard, nesiguranță?* În această privință unii gânditori sunt sceptici, ca și O. Spengler care afirma că mergem implacabil spre o catastrofă socială și umană [<https://books.google.ro/books?id>]. În ceea ce ne privește, lansăm o notă optimistă, bazându-ne pe rolul decisiv al educației și să nu uităm că tânăra generație este receptivă la tot ce ține de creșterea gradului de bunăstare al omenirii. Societatea de mâine este efectul educației societății de azi. Considerăm că rațiunea trebuie să conducă lumea și că această rațiune acționează prin miliardele de fapte ale oamenilor.

Desigur, universitățile sunt rezultatul efortului creator al marilor oameni și poporului român de a stoca, a prelucra și a transmite, informațiile

pertinente, valorilor, atât generațiilor noi de azi cât și generațiilor de mâine. Universitatea este o invenție de căpătâi a umanității. Mișcarea oamenilor spre viitor s-a făcut în toate timpurile, pe cât posibil, în direcția dezvoltării activității sale și relațiilor umane. Chiar și atunci când sau produs grave abateri de la umanism, prin încălcarea brutală a valorilor generale umane cum sunt libertatea, demnitatea, omenia, accesul la cultură, solidaritatea sau întrajutorarea etc., regăsirea drumului pierdut s-a făcut, masiv, prin redescoperirea tezaurului cultural aflat în universități [Albulescu M., 2006, pp 30-52.].

Istoria civilizației românești poate fi înțeleasă ca exprimând trepte în acumularea informațiilor, a modurilor de apreciere și acțiune ale oamenilor acestui popor. Pentru că aceea ce ne deosebește de alte popoare este prezent în cunoașterea și modul nostru de a fi. Creșterea cantității de informații, a nevoii de comportament valoros în decursul timpului, a dus la fundarea universității în spațiul nostru de viață și muncă, un act la fel de important ca și scrierea, poezia, muzica sau organizarea statală. Este vorba de a aduna la un loc informațiile esențiale, sistemul de apreciere și acțiune, pentru a le transmite generațiilor care vin. Treptat, apar forme din ce în ce mai complexe de ordonare, de grupare a informațiilor, valorilor, modurilor de acțiune mult specializată. Astfel universitățile alcătuiesc puntea solidă dintre culturi și civilizații diferite, dintre moduri de viață prin care de mii de ani, comunitățile umane trăiesc, gândesc, produc și creează valori specifice. În societatea contemporană universitățile trăiesc momentele unei transformări ample, parcurgând un ansamblu de prefaceri și adaptări la noile funcții și situații. Ele sunt puternic influențate de schimbările profunde din domeniul științei și tehnicii, adăpostind tezaurul cunoașterii și acțiunii umane.

Universitatea este centrul unde se realizează la cel mai înalt nivel, educația unor membri ai comunității. Dacă prin educație se înțelege asimilarea la nivel superior a informațiilor, a noi valori și moduri de acțiune și acomodare a comportamentului propriu la noul orizont de cunoaștere, atunci universitatea este instituția reformatoare de bază într-o comunitate umană [N. Vințanu, 2001, p. 229]. Prin racordarea la noul univers cognitiv, la modurile universale de a fi, studenții percep exigențele ce apar în procesul zilnic de adaptare la noile realități ale vieții. Astfel, schimbarea se produce din interior și provoacă o mutație de orientare generală în viață, de adaptare și relaționare cu lumea, cu ceilalți indivizi.

Universitatea are virtutea reconstrucției personalității umane din interior și nu în mod uniform, ci garantând multiplele aspecte particulare. Să credem că civilizația românească este o civilizație a acțiunii, a punerii în mișcare de către om a forțelor închise în lucruri, în fenomene, în evenimente. Menirea

europăană este dată de valorile proprii civilizației noastre: omenia, toleranța, hărnicia, respectul datorat tradițiilor, cultivarea creativității, spiritul continuei căutări a fericirii, comuniunea cu natura, cu universul, cu Dumnezeu etc. Integrarea europeană nu poate fi înțeleasă doar ca ceea ce ne pot oferi celelalte națiuni ale continentului, ci ceea ce ne putem oferi noi, atât lor cât și nouă.

Dacă luăm în considerație că unul dintre principalele obiective ale universităților noastre este educația, integrarea europeană este atunci o direcție de acțiune prioritară. În primul rând este vorba de integrarea universităților noastre în sistemul celor europene. Se are în vedere curriculum-ul necesar și compatibil, informarea, interconectarea pe baza unor programe adecvate care să asigure cu ușurință accesul prin magistrale informaționale la toate segmentele existente în oricare dintre universitățile europene. Integrarea nu poate fi pierderea identității de sine a universităților noastre, ci o dezvoltare a activităților care să asigure înțelegerea, cooperarea, mersul împreună. Efortul propriu de dezvoltare instituțională și umană nu poate fi înlocuit de nimeni și de nimic, pentru că integrarea universităților noastre în sistemul european cere tuturor cadrelor didactice și studenților o înaltă pregătire inteligentă în acțiune, spirit de echipă, competitivitate și ambiția de a arăta că suntem o națiune ce nu acceptă să fie mai prejos decât altele. E important de a depune efort și de a face cunoscute valorile noastre specifice de ieri și de astăzi din toate domeniile [Neculau A., 1997, pp. 9-53.]. Universitățile în integrarea europeană nu promovează un internaționalism, un mondialism sau un europenism fără suport național sau autohton, ci dimpotrivă, cunoașterea și prețuirea creațiilor naționale, a informațiilor produse de inteligența, voința și afectivitatea oamenilor aparținători unei națiuni determinate.

Nu în ultimul rând și educația universitară înseamnă socializare, de fapt se poate afirma o caracteristică a acesteia, și anume aceea de a forma la oameni componentele necesare pentru a trăi împreună cu alții și a putea ajuta la prosperitatea grupului respectiv. *Educația universitară* trebuie să dezvolte la cei cuprinși în acest sistem capacități necesare apartenenței la umanitate, la națiunea respectivă sau la familia în care se dezvoltă.

Europenismul nu este ceea ce vine de la sine, spontan, ci ceea ce ne propunem conștient și ceea ce realizăm reciproc. *Educația europeană* semnifică formarea și dezvoltarea trebuințelor celorlalți europeni față de noi, și ale noastre față de ei, asimilarea și practicarea unor valori general-umane comune. Referitor la acest aspect Nicolae Vințanu subliniază [2001, p. 241] „prezentând informațiile corecte despre fiecare popor din Europa, despre fiecare eveniment major, subliniind spiritul critic și sintezele culturale constructive, *educația universitară* poate duce la apropierea și

prietenia dintre oameni și popoare mai mult decât zeci de discursuri politice sforăitoare”.

O altă direcție este cea a educației universitare comune. Educația universitară și-a propus dintotdeauna integrarea oamenilor în grupul social din care fac parte. În sens general, educația universitară trebuie să dezvolte la cei cuprinși în acest sistem capacități necesare apartenenței la umanitate la națiunea respectivă sau la familia în care se dezvoltă. Nu putem vorbi de menirea universităților în integrarea europeană, fără să meditam asupra muncii, a modului de a fi al celor care lucrează în aceste instituții de prestigiu. Pretutindeni aproape, acești oameni (profesori, studenți, cercetători ș.a.), adeseori de un devotament fără margini față de cultură, nu sunt prețuiți la adevărata lor valoare. În contrast cu aceasta ei pot juca un rol imens în integrarea europeană. Cooperarea, întrepătrunderea activităților universităților din Europa se realizează prin oameni care lucrează aici, iar gradul de adecvare reciprocă depinde de felul în care muncesc, gândesc, trăiesc și acționează aceștia. Ca atare, pașii integrării în acest domeniu depind, în bună măsură, de cei ce lucrează în aceste instituții, de pregătirea, de europenismul lor. De aici, necesitatea cuprinderii acestui conținut în pregătirea și munca celor care lucrează în universitățile noastre.

Integrarea europeană semnifică în mod esențial, o integrare a competențelor. Concurența, spiritul de competiție sunt la ele acasă. Profesionalismul stă sub semnul acestor valori și presupune înalte capacități în conceperea organizarea și realizarea unor activități calitative certe. Profesionalismul cadrelor didactice presupune o arie mare de cunoștințe, capacități și deprinderi. Pentru integrarea europeană un rol important îl au pregătirea și capacitățile ce țin de domeniul informatizării. Aceasta pentru că posibilitatea de a fi o înaltă personalitate, atât la catedră, în laboratorul de cercetare științifică cât și în alte domenii este dată de capacitatea de a utiliza calculatorul, prelucrarea și transmiterea informațiilor. Ca parte integrantă a acestui profesionalism este capacitatea de educație permanentă, de formare și dezvoltare a acestor trăsături ale personalității solicitate cel mai mult de profesia didactică. Organizarea în comun cu cadrele didactice din alte țări europene a unor mese rotunde, sesiuni de comunicări științifice, strategii de perfecționare, sunt tot atâtea mijloace de intercunoaștere, profesionalizare și educație permanentă.

Potrivit lui Sorin Cristea [2003, p. 206] *educația permanentă* reprezintă o direcție de evoluție a activității de formare-dezvoltare a personalității care vizează integrarea structural-funcțională a tuturor conținuturilor generale (cele cinci tipuri de educație: morală, intelectuală, tehnologică, estetică, fizică) și a formelor generale ale educației (formală, nonformală, informală), pe tot parcursul și în fiecare moment al existenței umane, pe coordonata

verticală și orizontală a sistemului și a procesului de învățământ. Coordonata verticală a *educației permanente* probează deschiderea temporală nelimitată a activității de formare-dezvoltare a personalității, desfășurată longitudinal, pe toată durata vieții. Ea tinde să răspundă diferitelor aspecte și probleme ale vieții indivizilor și societăților. Coordonata orizontală a *educației permanente* probează deschiderea spațială nelimitată a activității de formare-dezvoltare a personalității, desfășurată transversal în fiecare moment al vieții.

Educația permanentă este în relație directă cu dezvoltarea individuală și progresul social. R. H. Dave condensează esența *educației permanente* caracterizând-o ca „un proces de perfecționare a dezvoltării personale, sociale și profesionale pe durata întregii vieți a indivizilor, în scopul îmbunătățirii calității vieții atât a indivizilor, cât și a colectivității lor”. Idei cum sunt „a învăța să fii” și „o societate a învățării”, „o societate a cunoașterii” sau „o societate educativă” sunt asociate cu acest concept [R. H. Dave, 1991, p. 47-48].

Pentru universitățile din țara noastră este evidentă cerința de a-și schimba curriculum-ul, accentul trebuie mutat pe formarea abilităților de învățare și creație continuă, pe utilizarea, la un nivel înalt, a noilor tehnologii de informație și comunicare, pe formarea competențelor profesionale, singura speranță ce va duce cu certitudine la schimbarea condiției umane, a noastră, a tuturor.

Referințe:

1. Vințanu N., (2001), *Educația universitară*, Editura Aramis, București, p. 225.
2. <https://books.google.ro/books?id>
3. Albulescu M.; Diaconu, M., (2006), *Direcții actuale în didactica disciplinelor socio-umane*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, pp. 30-52.
4. Vințanu N., *op. cit.*, p. 229.
5. Neculau A., (1997), *Cîmpul universitar și actorii săi*, Editura Polirom, Iași, pp. 9-53.
6. Vințanu N., *op. cit.*, București, p. 241.
7. Cristea S., (2003), *Fundamentele științelor educației. Teoria generală a educației*, Editura Litera Educațional, Chișinău, p. 206 .
8. Dave, R. H., *Fundamentele educației permanente*, E.D.P., București, 1991, pp. 47- 48.